

17 Nov. 1986

3946

Ministerie van Binnenlandse Zaken
Kiesraad
t.a.v. Mr. M. Bakker
Schedeldoekshaven 200
2511 EZ 's- Gravenhage

Zeist, 14 november 1986

Geachte heer Bakker,

Hierbij bevestig ik ons telefoongesprek van gisteren, waarin de volgende punten aan de orde kwamen:

1. Het kan nog jaren duren voordat de Kieswet en het Kiesbesluit zodanig gewijzigd zijn, dat nieuwe hulpmiddelen zoals de Precinct Ballot Counter zijn toegestaan. De wet zal dan moeten toestaan, dat het stembiljet in een gewijzigde vorm wordt gepresenteerd, die dan wel machinaal kan worden gelezen en geteld.
2. Ik ben het met u eens, dat een stembiljet in de vorm van een prikponskaart niet ideaal is. Veel beter is aankruizen of aanstrepen van het lijstnummer (altijd) en evenzo het nummer van de voorkeurskandidaat binnen die lijst (eventueel, dus niet verplicht zodat bij alleen maar een lijstnummer de stem naar nr. 1 gaat). Aankruizen of-strepen is simpel en vraagt geen enkele voorziening in het stemhokje. Zelfs het rode potlood kan desgewenst gehandhaafd worden.
In bijlage 1 is een voorbeeld gegeven: lijst 3 met een voorkeurskandidaat nr. 15. Zoals bekend staan de kandidaatnummers op de desbetreffende lijsten uit de Staatscourant (zie bijlage 2).
Bij de afgebeelde proefstemming voor het Europese Parlement waren er slechts 10 lijsten en maximaal 40 kandidaten, maar dat kunnen er 50 lijsten en maximaal 100 kandidaten worden zonder dat daarvoor het stembiljet vergroot moet worden.
Het "programmeren" van de Automatische Stemmenteller bestaat uit het aanstrepen van de geldige lijstnummers en kandidaatnummers op een vooraf in te lezen formulier.
3. Er is in Amerika reeds hardware en software ontwikkeld voor een dergelijk systeem. Ik heb echter ook een nederlandse fabrikant gevonden, die dergelijke apparatuur

14 november 1986

en programmatuur kan maken. De Dienst Investeringsregeling van E.Z. heeft zich in beginsel bereid verklaard die ontwikkeling voor een nieuw produkt te subsidiëren.

4. De verkoopargumenten voor het COZ-SYSTEM (dat ook voor export gebruikt zou kunnen worden):

- Voordelen voor de kiezer
- : - een eenvoudig, handzaam, overzichtelijk en gemakkelijk in te vullen stembiljet;
 - zekerheid dat zijn stem daadwerkelijk geregistreerd wordt en niet de kans loopt elektronisch verminkt, veranderd of zoekgemaakt te worden;
 - zekerheid dat hij nooit voor herstemming opgeroepen zal worden als de machine het af laat weten;
 - geen lange wachttijden voor die ene kostbare machine;
 - volledige privacy in zijn stemhokje in plaats van het gedoe voor een bakbeest van een machine
- Voordelen voor het stembureau
- : - geen kostbare machine(s). Per bureau is slechts één Automatische Stemmenteller nodig en die zou ook nog geleend kunnen worden van een ander bureau.
- Immers:
- de hele telling duurt nooit langer dan een half uur en bestaat uit het invoeren van de biljetten in de machine; extra telkrachten zijn niet meer nodig.
 - op de telstrook staan de uitslagen niet alleen per lijst maar ook per lijst/candidaat.
 - op de telstrook staat ook vermeld welke stem ongeldig is verklaard en waarom;
 - het stembiljet blijft intact voor bewijsvoering en eventuele hertelling;
 - instructie van de kiezer in het gebruik van een machine is niet nodig;
 - geen fouten in de telling zoals nu veel voorkomt door verschuiving;
- Voordelen voor de gemeente en andere instanties
- : De techniek voorziet reeds nu in de mogelijkheid dergelijke formulieren optisch te lezen en te converteren naar magneetband en magneetschijf. De landelijke telling kan dus geheel geautomatiseerd worden.

14 november 1986

5. De vraag is nu of dit verbeterde COZ-SYSTEM - uiteraard na goedkeuring door de Kiesraad- op de markt gebracht kan worden voordat de nieuwe Kieswet en het Kiesbesluit van kracht zijn geworden. Met andere woorden: kunnen de gemeenten dergelijke apparatuur en programmatuur gaan gebruiken voor de echte stemmingen en niet alleen voor een proefstemming zoals in 1979 in Zundert?

Een spoedig antwoord op die vraag zou ik ten zeerste op prijs stellen.

Bij voorbaat dankend voor uw moeite,

hoogachtend,

(Dr. H.J. Cozijnsen)

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'H.J. Cozijnsen', with a long horizontal flourish extending to the right.

3 bijlagen

LIJST NRS.	CANDIDAAT NRS.	
1 PvdA	1	39
	2	20
		40
	3	21
2 CDA	4	22
	5	23
3 VVD	6	24
	7	25
4 D'66	8	26
	9	27
5 SGP	10	28
	11	29
6 PPR	12	30
	13	31
7 CPN	14	32
	15	33
8 GPV	15	34
	16	35
9 PSP	17	36
	18	37
10	19	38

COZ-SYSTEM